

بررسی جایگاه و موارد حقوقی و قانونی ناظر بر انتقال تکنولوژی

دکتر مسعود فروهیده
مشاور حقوق بین‌المللی

۵- بررسی حدود و امکانات قانونی و حقوقی دو کشور - انتقال‌دهنده و دریافت‌کننده - در زمینه بسط و توسعه انتقال تکنولوژی.

۶- بررسی تضمین‌های حقوقی و قانونی دو کشور از لحاظ مقررات داخلی آنها در حفظ و اجرای تعهدات و حقوق متعلق و ناشی از امر انتقال تکنولوژی.

۷- بررسی و ارائه پیشنهادات حقوقی لازم برای رسیدن به یک توافق حقوقی و قانونی قابل اتکاء که امکان انتقال تکنولوژی را تضمین و تسریع می‌نماید.

۸- بررسی حقوقی در زمینه پیشگیری از بروز اختلافات احتمالی و پیشنهاد راه‌های حل و فصل آنها.

۹- بررسی جایگاه امر انتقال تکنولوژی در بخش خصوصی دو کشور انتقال‌دهنده و دریافت‌کننده تکنولوژی.

۱۰- ارائه برنامه حقوقی مورد نیاز به‌عنوان مراقبت حقوقی همکاری در انتقال تکنولوژی.

بررسی حقوقی روابط آلمان و ایران در امر انتقال تکنولوژی با توجه به سوابق تاریخی این دو کشور قابل توجه است. زیرا تاریخ گذشته این همکاری خود نشان بارز توجه دو کشور به امر تکنولوژی و در نهایت پی‌جویی و پیگیری آن با تحقق انتقال بوده و آنچه به‌عنوان راه مناسب وقت در آن زمان اتخاذ گردیده، باز اهمیت انتقال تکنولوژی و بررسی حقوقی موضوع را بیشتر آشکار می‌سازد. در بعد حقوقی امر وجود مصوبات قانونی، گویای اعتبار و پایگاه مهم انتقال تکنولوژی در روابط فی‌مابین بوده است. زیرا مجلس وقت با تصویب لایحه‌های قانونی نحوه استفاده از علم و تخصص و نیز تکنولوژی معلمین آلمانی، انتقال تکنولوژی را مورد توجه قرار داده و ضمانت قانونی لازم را با تصویب

نظر به اهمیت و ضرورت امر انتقال تکنولوژی و آثار مهم علمی و عملی این همکاری بین‌المللی، جا دارد این مسئله از ابعاد مختلف و متعدد تحت بررسی‌های مختلف کارشناسی قرار گیرد. رها آوردن این تحقیق در قالب قانون به‌عنوان تنظیم‌کننده و ناظر بر روابط اجتماعی و حافظ حقوق جامعه و افراد، می‌تواند در راه انتقال تکنولوژی نقش اساسی و مهم خود را ایفا کند.

بدیهی است که بدون علم و اطلاع از کم و کیف حقوق و مقررات ناظر و جاری در کشور انتقال‌دهنده تکنولوژی و همچنین کشور دریافت‌کننده آن، نمی‌توان به مقصود و اهداف ناشی از این همکاری و مساعدت بین‌المللی دست یافت. بنابراین جا دارد در زمینه ابعاد حقوقی این مسئله - که در این مقاله مورد بحث قرار گرفته است - اعم از حقوق بین‌الملل، تجارت بین‌الملل، مقررات خاص و تعهدات موجود بین‌المللی و نقش سازمان‌های بین‌المللی در این خصوص، بررسی‌های لازم صورت پذیرد.

نگرش به مقررات و قوانین دو کشور - انتقال‌دهنده و دریافت‌کننده - در همکاری و مبادله و انتقال تکنولوژی، ضرورت بحث‌های حقوقی و قانونی موارد ذکر شده در زیر را به روشنی نشان می‌دهد:

- ۱- انتقال تکنولوژی از لحاظ و دیدگاه‌های قوانین اساسی دو کشور.
- ۲- انتقال تکنولوژی از لحاظ ضوابط قانونی موضوعه دو کشور.
- ۳- بررسی پایگاه انتقال تکنولوژی در ابعاد علمی و تعیین قوانین مرتبط در کشور دریافت‌کننده تکنولوژی.
- ۴- تطبیق شرایط و پیشنهادات کشور انتقال‌دهنده تکنولوژی با موازین حقوقی و قانونی کشور دریافت‌کننده تکنولوژی و مخصوصاً تعیین موارد مشترک و غیر آن.

آنها به وجود آورده است که در شرایط زمانی و تاریخی مصوبات، این عنایت و اعتبار قانونی در جهت ضرورت مساعدت و همکاری بین‌المللی بوده و نشان‌دهنده توجه به موازین قانونی و حقوقی این همکاری با ارزش است.

در دنیای کنونی که مبادلات تجاری و بازرگانی کلیه روابط بین‌ملتها را تحت الشعاع قرار داده، ضروری است برای تفکیک انتقال تکنولوژی و برای پرهیز از تلقی صرف تجاری در مورد آن، مراقبتهای حقوقی ویژه و مخصوصاً به هنگام تنظیم قراردادهای لازم و آثار بعدی آن اجراء و اعمال گردد. زیرا بدیهی است که هرچند هدف و انگیزه انتقال، همکاری بین‌المللی و بسط و توسعه تکنولوژی در جهان بوده است ولی بعد اقتصادی و مالی آن نیز دارای اهمیت ویژه‌ای است که باید در جریان انتقال ضمن انجام این امر و حفظ جوانب اقتصادی آن از تلفیق تجاری تکنولوژی اجتناب نمود. واضح است که در صورت اختلاط و بدون مرزبندی این موارد، مسلماً از انگیزه و هدف انتقال به دور افتاده و اعتبار علمی و ارزش فرهنگی و صنعتی نیز دچار بحران خواهد شد.

ارکان اصلی و پایه‌های اولیه قراردادهای انتقال تکنولوژی را تعیین موارد مالی و پیش‌بینی‌های بعدی آن تشکیل می‌دهد و بنابراین ضروری است که ضمن اعمال موازین حقوقی در ترسیم این چارچوب از آلوده شدن کلی ماهیت قرارداد به تجاری صرف جلوگیری نمود. در اولین گام و برای اطلاع تبادل افکار حقوقی دو طرف در تنظیم قرارداد و بدست آوردن یک فرم قرارداد به عنوان قرارداد نمونه، باید پیش‌نویس قرارداد را به عنوان قرارداد پیشنهادی قابل بحث و بررسی به انتقال‌دهنده تکنولوژی

هر چند که هدف و انگیزه انتقال تکنولوژی، همکاری بین‌المللی و بسط و توسعه تکنولوژی در جهان بوده است ولی بعد اقتصادی و مالی آن نیز دارای اهمیت ویژه‌ای است که باید در جریان انتقال از تلفیق تجاری تکنولوژی اجتناب نمود.

ارائه نمود تا طرف مقابل از شرایط قانونی و حقوقی حاکم بر کشور دریافت‌کننده تکنولوژی مطلع شده و از تعبیر و تفسیر مضامین حقوقی متداول و مشترک در روابط بین‌المللی آگاهی پیدا کند. این امر موجب می‌شود که محورهای بحث نیز مشخص گردیده و توافق حاصله صورت پذیرد که این توافق به طور قطع به گسترش انتقال تکنولوژی کمک قابل توجهی خواهد نمود.

آنچه از بحث حقوقی در زمینه انتقال تکنولوژی بدست می‌آید انتقال مبین آن است که تکنولوژی بر پایه و ستونهای موازین حقوقی انجام می‌گیرد و به تعبیر دیگر، انتقال جامع تکنولوژی از طریق موازین حقوقی صورت می‌پذیرد.

● **بدون اطلاع از کم و کیف حقوق و مقررات ناظر و جاری در کشور انتقال دهنده تکنولوژی و همچنین کشور دریافت‌کننده آن نمی‌توان به اهداف ناشی از این همکاری بین‌المللی دست یافت.**

● **نگرش حقوقی در زمینه تربیت نیروی انسانی متخصص و ماهر برای پیشبرد امر انتقال و بسط و توسعه آن به عنوان مجریان واقعی این امر، ضروری است.**

نگرش حقوقی در زمینه تربیت نیروی انسانی متخصص و ماهر برای پیشبرد امر انتقال و بسط و توسعه آن به عنوان مجریان واقعی این امر، ضروری است. زیرا تعیین جایگاه نیروی انسانی در قراردادهای انتقال تکنولوژی، خود بحث خاص حقوقی را می‌طلبد. تربیت نیروی انسانی انتقال‌دهنده تکنولوژی دارای آثار مهمی است که استفاده و توجیه درست و منطقی از اهداف ناشی از انتقال تکنولوژی در کشور دریافت‌کننده، خود در گسترش دامنه آن در فضاهای آموزشی و دانشگاهی یکی از رسالت‌های حاصله از تربیت و آموزش متخصص در امر انتقال است. در این راستاست که مسئولیت دانشگاهها و مراکز علمی کشور در تعمیم و گسترش تکنولوژی هرچه بیشتر به چشم می‌خورد.

حال که مسئولین و متخصصین کشور با برگزاری سمپوزیوم انتقال تکنولوژی برای تجهیز و بهره‌گیری از تکنولوژی پیشرفته ملل جهان گامهای مثبتی برداشته‌اند، بر اندیشمندان حقوقی کشور نیز واجب است که تجربه و تخصص خود را در خدمت آنها قرار دهند که به طور مثال بحث و نقد حقوقی قراردادهای موردنیاز و پیشنهاد پیش‌نویس آنها به دانشگاهها می‌تواند آنان را در این تلاش مهم و همکاری بین‌المللی سهیم سازد. بر این اساس است که تاسیس دوره مربوط به حقوق تکنولوژی در دانشگاههای فنی و صنعتی، ضروری جلوه می‌کند و علت وجودی آن در مراکز علمی و فنی، بیشتر از این جهات مطلوب است که ضرورت‌های استفاده و جلب و انتقال تکنولوژی با شناخت کامل از موازین فنی انجام گیرد و برای رفع تنگناهای موجود و احتمالی پیشنهاد راه حل حقوقی را ارائه نمود.

بدیهی است در دوره مذکور می‌توان علاوه بر مد نظر قرار دادن مبنای حقوقی - اعم از داخلی و خارجی (بین‌المللی) - به نسبت نیاز کشور به تکنولوژیهای لازمه مقررات و ضوابط و بحث‌های حقوقی مذکور را نیز منظور نمود به طوری که فارغ‌التحصیلان چنین رشته‌هایی علاوه بر تدریس مبنای حقوقی تکنولوژی در مراکز علمی و فنی و صنعتی کشور می‌توانند نقش سازنده و مفیدی را در امر انتقال تکنولوژی ایفاء نمایند.